

САМОСТІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ХОРЕОГРАФІВ ЯК ЧИННИК ЇХ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

training]. *The path of education*. No. 4 (46). pp. 38–41. [in Ukrainian].

6. Marusei, T.V. & Bilyk, T.L. (2018). Suchasni tendentsii rozvytku dystantsiinoi osvity v Ukraini [Current trends in the development of distance education in Ukraine]. *Science, Research, Development. Pedagogy. Science, Research, Development. Pedagogy*. No. 8. C. 14–17. [in Ukrainian].

7. Fedorchenko, S.V. (2019). Dystantsiina osvita ta mistse psykholohichnoho zabezpechennia v nii [Distance education and the place of psychological support in it]. *Young scientist*. No. 9 (73). pp. 51–54. [in Ukrainian].

8. Shevchuk, I. & Shevchuk, A. (2022). Osvitnia analityka kriz pryzmu viiny: vyklyky ta mozhlyvosti dlia vyshchoi shkoly Ukrainy [Educational analytics through the prism of war: challenges and opportunities for higher education in Ukraine]. *Economy and society*. No. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-80> (Accessed 14 June 2025) [in Ukrainian].

9. Altbach, P.G., Reisberg, L. & Rumbley, L.E. (2019). Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution. Brill. pp. 17–19. [in English].

10. Costello, E. (2013). Opening up to open source: looking at how Moodle was adopted in higher education. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*. No. 28(3). pp. 187–200. DOI: 10.1080/02680513.2013.856289 [in English].

11. Damnjanovic, V., Jednak, S. & Mijatovic, I. (2015). Factors affecting the effectiveness and use of Moodle: students' perception. *Interactive Learning Environments*. No. 23 (4). pp. 496–514. DOI: 10.1080/10494820.2013.789062 [in English].

12. Perez-Perez, M., Serrano-Bedia, A-M. & Piguera, G.G. (2020). An analysis of factors affecting students' perceptions of learning outcomes with Moodle. *Journal of Further and Higher Education*. No. 44 (8). pp. 1114–1129. DOI: <https://doi.org/10.1080/0309877X.2019.1664730> [in English].

13. Sherman, M., Puhovski, E., Kambalova, Y. & Kdyrova, I. (2022). The future of distance education in war or the education of the future (the Ukrainian case study). *Futurity Education*. No. 2(3). pp. 13–22. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED/2022.10.11.30> [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.08.2025

УДК 378.091.3:37.091.12.011]3-051:793.3

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.341528>

Ксенія Короткевич, доктор філософії, викладач кафедри хореографії
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1999-4618>

Ольга Соколова, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри фортепіанного виконавства і педагогіки мистецтва
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2110-3047>

САМОСТІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ХОРЕОГРАФІВ ЯК ЧИННИК ЇХ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розкриваються сутнісні характеристики та визначено поняття “самостійна діяльність майбутніх викладачів хореографічних дисциплін”. Розкрито потенціал самостійної діяльності як чинника підвищення ефективності професійної підготовки здобувачів вищої хореографічної освіти, специфіка якої полягає в органічному поєднанні інтелектуальної, художньо-творчої та рухової (кінезіологічної) складових. Визначено, що самостійна навчальна діяльність майбутніх викладачів хореографії базується на таких видах активності у процесі навчання, як: здатність до самоорганізації, прояви вольових якостей; високий ступінь розвитку мотивації та цільового визначення у навчанні; спроможність реалізовувати самоосвіту, самонавчання.

Ключові слова: самостійна діяльність; майбутні педагоги-хореографи; самоосвіта; самоорганізація; мотивація; професійна підготовка; здобувачі освіти.

Лім. 7.

Kseniia Korotkevych, Doctor of Philosophy, Lecturer of the Choreography Department,
Mykhaylo Drahomanov Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1999-4618>

Olha Sokolova, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Piano Performance and Art Pedagogy Department,
Mykhaylo Drahomanov Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2110-3047>

AUTONOMOUS ACTIVITY OF PROSPECTIVE CHOREOGRAPHY EDUCATORS AS A DETERMINANT OF THEIR EFFECTIVE PROFESSIONAL TRAINING

The article reveals the essential characteristics and defines the concept of “autonomous activity of prospective choreography educators”, which is interpreted as a psychological phenomenon, which consists in the ability to personally: determine educational goals, navigate educational problems and find their own creative approaches to their solution, manage

oneself in the implementation of educational and artistic projects, carry out artistic and pedagogical self-realization by means of choreography. The potential of independent activity as a factor in increasing the efficiency of professional training of applicants for higher choreographic education is revealed, the specificity of which lies in an organic combination of intellectual, artistic-creative and motor (kinesiological) components, which are realized on the basis of the integration of various mental states and manifested through individual features of the performance of various types of educational activities (scientific-theoretical, organizational-methodological, pedagogical-teaching, rehearsal and training, artistic and performing). It is determined that the independent educational activity of future choreography teachers is based on such types of activity in the learning process as: the ability to self-organize, manifestations of volitional qualities; a high degree of development of motivation and target definition in learning; the ability to implement self-education, self-learning.

Keywords: independent activity; future teachers-choreographers; self-education; self-organization; motivation; professional training; students.

Постановка проблеми. Вища освіта в Україні та світі поступово, проте спрямовано переходить на таку систему навчання, коли змінюються функції викладачів і студентів та засоби передачі і засвоєння знань, досвіду. Мова йде про посилення ролі творчо-самостійної діяльності студентів у здобутті професійної освіти і переорієнтації з пізнавально-інформаційних на організаційно-мотивуючі форми навчання. “Визнаною концепцією дидактики вищої школи країн Євросоюзу є те, що основне завдання навчання полягає не у викладенні готових знань, а в організації активної самостійної діяльності студентів, головною відмінною рисою якої є здатність засвоювати і використовувати на практиці інновації та вміння приймати оптимальні рішення. Вища школа покликана організувати навчальну роботу таким чином, щоб студенти не тільки оволодівали обсягом інформації, яка дозволила б вільно орієнтуватися у професійній сфері, але і розвивати потребу в самостійному поповненні багажу знань, виробляти уміння орієнтуватися у потоках інформації, використовувати їх для власного професійного становлення” [1, 14–15].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Останнім часом проблема вивчення потенціалу самостійної роботи студентів у процесі професійної підготовки постає в центрі уваги багатьох українських та закордонних науковців, які розглядають її у різних аспектах, а саме як: психічну активність та показник вольових якостей особистості (О. Малихін, Л. Савенкова та ін.); результат внутрішньої мотивації учіння (Н. Миرونчук, Л. Музика та ін.); здатність до самоосвіти та самонавчання (М. Дубінка, Є. Кулик та ін.); вміння самостійно організувати себе на продуктивну діяльність (Л. Журавська, Ю. Тесленков та ін.); організація самостійної роботи студентів в умовах змішаної форми навчання (Н. Бойко, М. Сурякова та ін.). Потенціал самостійної роботи у підготовці студентів-хореографів висвітлюється у дослідженнях Л. Андрощук, К. Короткевич, О. Соколової та ін.

Мета статті полягає у визначенні сутнісних характеристик самостійної навчальної діяльності майбутніх викладачів-хореографів як важливого чинника удосконалення їх професійної підготовки з

урахуванням специфіки їх профільної мистецької освіти та особливостей змістового наповнення навчальних компонентів.

Виклад основного матеріалу. Глибокий аналіз визначеної проблеми вимагає всебічного дослідження синонімічних понять “самостійна робота” та “самостійна діяльність”, зокрема у контексті професійної підготовки майбутніх викладачів хореографії. Історія становлення людського суспільства, його організації та розвитку наводять численні приклади осмислення самостійності людини в усіх її проявах та різновидах, зокрема, як здатність самостійно і незалежно здобувати нові знання, пізнавати і тлумачити явища оточуючого світу, освоювати його практично. У загальному вигляді під самостійною діяльністю розуміється процес виконання людиною якихось дій без допомоги та втручання інших, на основі власного планування, організації, керування, контролювання та оцінки, а також опори на свої знання і досвід.

В галузі освіти навчання виступає основним видом діяльності здобувачів. Цей процес сучасні вчені розглядають як дуалістично-організаційну форму взаємодії або автономії учасників освіти, що реалізується: 1) як співпраця, спільна робота учнів (студентів) з викладачем; 2) робота особистості над собою, власний саморозвиток, самоосвіта.

Стосовно другої позиції, “існує цілком справедлива думка: де б і коли людина не вчилася, виходить так, що вона вчиться сама. Адже тільки вона самостійно здатна формулювати цілі та обирати напрямки навчальної діяльності, реалізовувати й контролювати процеси учіння, планувати, прогнозувати та досягати запланованих результатів” [3, 44]. Л. Савенкова дає таке визначення: “Самостійна робота – це форма навчання, коли студент засвоює необхідні знання, оволодіває уміннями і навичками, навчається плановірно, систематично працювати, мислити, формує свій стиль розумової діяльності. Відмінність її від інших форм навчання в тому, що вона передбачає здатність студента самому організувати свою діяльність відповідно до поставлених завдань” [6, 19]. М. Дубінка трактує означену діяльність як “будь-яку діяльність особистості, яку вона здійснює відповідно до поставлених перед нею цілей без участі керівника, засіб реалізації освіти та

самоосвіти” [2, 67]. “Самостійна навчальна робота сприяє формуванню особистого досвіду самонавчання й прищеплює смак до самоосвіти. Одним із шляхів ефективності самостійної роботи є оволодіння засобами організації навчального часу, що сприяє також регуляції життєдіяльності людини в цілому”, – підкреслює М. Сурякова [7, 155].

На основі цього визначаємо *самостійну діяльність здобувачів вищої хореографічної освіти* як психологічний феномен, що полягає у здатності персонально: визначати освітні цілі, орієнтуватися в освітніх проблемах та знаходити власні творчі підходи до їх вирішення, керувати собою в реалізації навчальних і мистецьких проєктів, здійснювати художню і педагогічну самореалізацію засобами хореографії.

Сучасні дослідники розглядають самостійну навчальну діяльність майбутніх викладачів хореографії у світлі змісту професійної освіти та пов’язують з такими провідними видами активності здобувачів у процесі підготовки, як:

- здатність до самоорганізації, прояви вольових якостей;
- високий ступінь розвитку мотивації та цільового визначення у навчанні;
- спроможність реалізовувати самоосвіту, самонавчання.

Їх розгляд необхідний для чіткого розуміння сутнісних характеристик та значення самостійної діяльності у професійній підготовці майбутніх викладачів хореографії.

Специфіка означеної підготовки студентів-хореографів полягає в органічному поєднанні інтелектуальної, художньо-творчої та рухової (кінезіологічної) діяльності, що реалізується на основі інтеграції різноманітних психічних станів та проявляються через індивідуальні особливості виконання різних видів освітньої діяльності (науково-теоретична, організаційно-методична, педагогічно-викладацька, художньо-виконавська, репетиційно-тренувальна). З урахуванням цього і варто розглядати самостійну діяльність студентів-танцівників, аналізуючи, яким чином їх вольова сфера та здатність до самоорганізації, професійна умотивованість щодо досягнення високих результатів навчання, реалізація власної самоосвіти і творчого потенціалу може позитивно впливати на якість освітніх результатів.

Вважаємо, що ефективна самостійна навчальна робота студентів-хореографів можлива лише на основі персональної реалізації власної освіти, яка здійснюється на основі психічної та емоційної самоорганізації, саморегуляції та самоконтролю навчання. Самоорганізована особистість відрізняється тим, що цілеспрямовано прагне самостійно визначати цілі своєї діяльності, пізнавати внутрішні резерви (емоційні, фізичні, інтелектуальні та ін.), скеровувати поведінку, стиль життя, приймати важли-

ві рішення. Самоорганізованість студентів-хореографів може проявлятися в уміннях психологічно налаштовуватись на освітню і художньо-виконавську роботу; визначати головні і другорядні цілі; концентруватися та зберігати активний робочий стан протягом визначеного часу; самостійно працювати з навчальними матеріалами; раціонально організовувати тренування і самопідготовку; розробляти графік занять, режим праці і відпочинку, розпорядок правильного харчування тощо.

“У хореографічній виконавській діяльності її успішність багато в чому залежить від функціональної розвиненості психомоторних, сенсомоторних процесів, емоційної стійкості та здатності танцівника до рухової самоорганізації та саморегуляції. Для нього важливо вміти зберігати адекватне сприйняття і здійснювати миттєве осмислення та аналіз усіх компонентів танцю, художньо-виконавських завдань, а також самостійно контролювати і регулювати весь процес розгортання й розвитку у часі і просторі художньо-хореографічного образу” [3, 62].

“Мотивація є одним із провідних факторів успішного навчання молоді, а отже, її професійного становлення”, – вказує Л. Музика [4, 184]. Стійка мотивація майбутнього професіонала виступає як джерело внутрішньої сили, що спонукає і спрямовує його дії у чітко визначеному напрямку власного розвитку та веде до ефективних результатів навчання. Умотивована особистість вміє формулювати стратегічні цілі, непереборно рухатися до їх реалізації на основі постійної роботи над собою, глибокого рефлексійного аналізу та оцінки власної діяльності.

У контексті феномену самостійності студентів-хореографів варто вести мову про їх самотивацію, яка виникає та реалізується в разі: виникнення та мобілізації внутрішніх, індивідуально-значущих мотивів діяльності; наявності енергії та емоційного джерела натхнення у здобутті майбутньої професії та відчуття її важливості і привабливості; непереборного бажання творчо самовиражатися засобами хореографії.

Самоосвіту або самонавчання дослідники трактують як: “керовану самим студентом систематичну пізнавальну діяльність, спрямовану на досягнення мети вдосконалення його освіти” [4, 103]; “освітню діяльність, що проходить за межами визначеного освітнім закладом навчального процесу, на основі самостійної ініціативи та організації власними силами студента” [3, 45]; “своєрідний вид навчання протягом усього життя, процес продовженого і поширеного навчання, який веде до збагачення інтелекту та розвитку особистості загалом, відповідно до її ідейних, соціальних, професійних та індивідуальних потреб” [2, 69].

Важливість формування здатності до самоосвіти обумовлюється умовами організації навчання

САМОСТІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ХОРЕОГРАФІВ ЯК ЧИННИК ЇХ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

студентів на теперішньому етапі, коли постійно зменшується кількість аудиторних занять та необхідна опора на самостійну ініціативу, автономність освітньої роботи здобувачів. У контексті специфіки кінезіологічної підготовки хореографів їх здатність до самонавчання допомагає більш чітко реалізовувати самоспостереження і самоконтроль за власними фізіологічними станами та відчуттями, своєчасне виявлення проблем виконавського апарату та застосування спеціальних прийомів оздоровлення та реабілітації організму.

Висновки. Таким чином, аналіз проблеми впровадження самостійної навчальної діяльності майбутніх викладачів хореографічних дисциплін засвідчив її актуальність та дозволив обґрунтувати психолого-педагогічні основи вирішення, як на теоретичному, так і творчо-практичному рівнях. Визначені у статті особливості організації самостійної роботи студентів-танцівників розглянуті у світлі провідних видів навчальної активності та змістового контенту професійної підготовки здобувачів вищої хореографічної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко Н.І. Організація самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук. НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2007. 266 с.
2. Дубінка М.М. Самоосвіта особистості майбутнього фахівця як вища форма його самовираження. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2019. № 62, Т. 2. С. 65–70. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/15.pdf
3. Короткевич К.Є. Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки: дис. ... д-ра філософії. ЦДУ імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 2023. 237 с.
4. Кулик Є. Дидактична характеристика процесу самоосвіти. *Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний посібник*, 2006. №1 (19). С. 102–107.
5. Музика Л. Деякі особливості формування мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано. *Молодь і ринок*, 2025. № 5–6 (237–238). С. 185–188. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.332808>
6. Савенкова Л.В. Формування у студентів педагогічного університету вмінь і навичок самостійної роботи засобами бібліотечних технологій (монографія). Київ: Освіта України, 2008. 214 с.
7. Сурякова М.В. Роль самостійної роботи у професійній підготовці фахівця. *Вісник Дніпропетровського*

університету імені Альфреда Нобеля. Серія “Педагогіка і психологія”, 2011. № 2 (2). С. 154–159.

REFERENCES

1. Boiko, N.I. (2007). Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv v umovakh zastosuvannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Organization of independent work of students of Higher Educational Institutions in the context of the application of information and communication technologies]. *Candidate's thesis*. Drahomanov National Pedagogical University. Kyiv, 266 p. [in Ukrainian].
2. Dubinka, M.M. (2019). Samoosvita osobystosti maibutnoho fakhivtsia yak vyshcha forma yoho samovyrazhennia [Self-education of the personality of the future specialist as the highest form of his self-expression]. *Pedagogy of Formation of Creative Personality in Higher and Secondary Schools*, No. 62, Vol. 2. pp. 65–70. Available at: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/15.pdf [in Ukrainian].
3. Korotkevych, K.Ye. (2023). Formuvannia umin navchalnoi samoorganizatsii maibutnikh vykladachiv khoreografichnykh dysyplin u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of skills of educational self-organization of future teachers of choreographic disciplines in the process of professional training]. *Candidate's thesis*. Central Ukrainian Editorial University named after Volodymyr Vynnychenko. Kropyvnytskyi, 237 p. [in Ukrainian].
4. Kulyk, Ye. (2006). Dydaktychna kharakterystyka protsesu samoosvity [Didactic characteristics of the process of self-education]. *Higher Education of Ukraine: Theoretical and Scientific-Methodological Manual*. No. 1 (19), pp. 102–107. [in Ukrainian].
5. Muzyka, L. (2025). Deiaki osoblyvosti formuvannia motyvatsii maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi navchannia hry na fortepiano [Some features of the formation of motivation of future teachers of musical art in the process of learning to play the piano]. *Youth & market*. No. 5–6 (237–238). pp. 185–188. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.332808> [in Ukrainian].
6. Savenkova, L.V. (2008). Formuvannia u studentiv pedahohichnoho universytetu vmin i navychok samostiinoi roboty zasobamy biblioteknykh tekhnolohii: (monohrafiia) [Formation of pedagogical university students' skills and abilities of independent work by means of library technologies]. Kyiv, 214 p. [in Ukrainian].
7. Suriakova, M.V. (2011). Rol samostiinoi roboty u profesiinii pidhotovtsi fakhivtsia [The role of independent work in the professional training of a specialist]. *Bulletin of Alfred Nobel Dnipropetrovsk University. Series “Pedagogy and Psychology”*, No. 2 (2), pp. 154–159. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.07.2025

“Навчання починається з діяльності”.

Йоганн Генріх Песталоцці
швейцарський педагог

